

Všechny odstíny zelené: co čeká německou ekonomiku po rezignaci Angely Merkelové?

- CZ24 News | 7. srpna 2021

NĚMECKO: Nová německá vláda, která vznikne po zářijových volbách do Spolkového sněmu a po rezignaci Angely Merkelové, bude od prvního dne bojovat o udržení role nesporného hospodářského lídra Evropské unie, kterou Německo převzalo během patnáctileté vlády zkušené kancléřky. Bez ohledu na to, která strana vyhraje volby, kdo se stane novým kancléřem a jaké bude složení kabinetu, obecný směr německé hospodářské politiky se pravděpodobně nezmění – země má jistý zelený kurz a hodlá určovat své standardy v rámci Evropské unie i mimo ni. Výzvy, kterým německá ekonomika čelí, však zdaleka nespočívají jen v rozsáhlém přechodu na ekologické technologie a Německo bude v nadcházejících letech čelit velkému úsilí, aby si udrželo své místo mezi pěti nejlepšími ekonomikami světa.

Angela Merkel a Armin Lachet

První německá vláda po nástupu Angely Merkelové bude mít zpočátku obtížnou pozici, tvrdí ve své nedávné zprávě odborníci z mnichovského Institutu pro ekonomický výzkum (Ifo), jednoho z předních německých think-tanků. Připomínají, že i před koronavirovou krizí čelila země vážným výzvám: stárnutí populace, technologické změny, zejména digitalizace, a globální oteplování; navíc posun těžiště světové ekonomiky směrem k Asii a rostoucí vliv Číny představovaly pro Německo stále výzvy. Analytici upozorňují, že některé z těchto problémů se v důsledku pandemie ještě zhoršily.

Nový program hospodářské politiky pro příští volební období (2021-2025) by se podle Ifo měl nést v duchu sociálně tržního hospodářství – zajistit prosperitu, rovnost příležitostí, udržitelný rozvoj a hospodářskou stabilitu. Zejména by se měly zlepšit pracovní a investiční podmínky, zvýšit produktivita vzdělávacího systému, fiskální politika by měla přispět k hospodářskému oživení, Německo by se mělo na evropské a mezinárodní úrovni postavit proti rostoucímu protekcionismu a politika v oblasti klimatu by se měla zaměřit na mechanismy stanovování cen uhlíku.

Do jaké míry jsou potenciální nástupci Angely Merkelové připraveni realizovat tyto četné povinnosti? Předvolební debata o budoucí hospodářské politice se dosud točila hlavně kolem toho, jak rychle by Německo mělo přejít na nové technologie, které mohou zastavit změnu klimatu.

Křesťanskodemokratická unie (CDU) a sociální demokracie (SPD) se například domnívají, že do roku 2030 by se měly emise uhlíku snížit alespoň o 65 % oproti roku 1990, zatímco jejich oponenti ze Strany zelených se domnívají, že by se měly snížit na 70 %. Všechny tři strany se zároveň shodují na tom, že Německo by mělo usilovat o dosažení "klimatické neutrality" do roku 2045, tedy o pět let dříve než celá EU. Další rozpory panují v postoji k ruskému plynovodu Nord Stream 2, proti němuž Zelení ostře vystupují, ale celkově žádná z předních politických stran v Německu nezpochybňuje hlavní směr dekarbonizace ekonomiky. Jediné rozdíly mohou být v detailech: například lídr CDU Armin Lachet se jako rodák z průmyslového srdce Německa, Severního Porýní-Vestfálska, příklání k umírněnějšímu modelu energetické transformace, zatímco jeho hlavní oponentka Annalena Berbocková ze Zelených naopak prosazuje radikální verzi zeleného kurzu.

Pokračování tohoto trendu bude jedním z hlavních bodů kontinuity s érou Angely Merkelové, na jejímž konci Německo vypracovalo řadu základních dokumentů pro budoucí zelenou agendu. Jeden z prvních zákonů, které nový Spolkový sněm schválil, se týká dalšího zvyšování kapacity obnovitelných zdrojů energie v zemi, která již nyní patří v této oblasti ke světové špičce. Původně se předpokládalo, že stávající kapacita větrných a solárních elektráren (54,4 GW, resp. 52 GW) se během současného desetiletí zvýší přibližně jedenapůlkrát, ale v červnu německá vláda zahájila radikální iniciativu,

jejímž cílem je do roku 2030 zvýšit kapacitu větrných elektráren na 95 GW a solárních elektráren na 150 GW. Kromě toho návrh zákona požaduje zdvojnásobení nákladů na modernizaci německého průmyslu s cílem snížit emise oxidu uhličitého.

Za tímto množstvím ekologických plánů je důležité rozpoznat současné výzvy, kterým německá ekonomika čelí. Nejzřetelnějším z nich je prudký nárůst inflace: podle Spolkového statistického úřadu vzrostly v červenci ceny zboží a služeb v Německu oproti stejnému měsíci roku 2020 v průměru o 3,8 %. Jedná se o nejrychlejší růst spotřebitelských cen v zemi od roku 1993 a předchozí prognózy byly optimističtější než oficiální údaje. Odborový svaz služeb Verdi okamžitě požadoval po zaměstnavatelích výrazné zvýšení mezd a toto prohlášení nemusí být jediné – někteří ekonomové tvrdí, že vrchol inflace ještě nebyl překonán. Do konce roku by mohl dosáhnout až 5 %, což nedávno uvedl guvernér německé centrální banky Jens Weidmann.

Podle německých odborníků jsou hlavním důvodem růstu cen opožděné účinky protikrizových opatření, která vláda země přijala v reakci na pandemii před rokem. Zejména na podporu spotřebitelského trhu bylo rozhodnuto snížit daň z přidané hodnoty u řady zboží a služeb, což vedlo ke snížení jejich ceny, ale nyní se tento efekt vrací zpět. Německo nemůže použít klasický nástroj boje proti inflaci – zvyšování úrokových sazeb. Jens Weidmann se při komentování současné situace obává, že centrální banka bude držet úrokové sazby příliš nízko po dlouhou dobu. Tato politika vedla ještě před krizí k tomu, že německé komerční banky zavedly pro své vkladatele záporné úrokové sazby z vkladů, a nyní vlastně nahrává inflaci.

Německo navíc ve své politice energetické transformace předběhlo zbytek Evropy, ale jeho závislost na konvenční energii je stále vysoká, takže rostoucí světové ceny ropy rovněž přispívají ke zrychlování inflace. Vláda Angely Merkelové však místo toho, aby našla mechanismus, jak snížit ceny benzínu a nafty, podnikla přesně opačné kroky. Začátkem letošního roku vstoupil v platnost nový příplatek za oxid uhličitý v německém cenovém mechanismu pro ropu, po němž ceny pohonných hmot okamžitě vzrostly. Podle údajů ADAC, největší německé organizace motoristů, stál litr benzínu Super E10 na konci července v průměru 1,547 eura – na této úrovni byl naposledy v červenci 2014, kdy cena ropy výrazně přesahovala 100 dolarů za barel.

Pokud ceny ropy zůstanou na současné úrovni (přibližně 70 dolarů za barel), ceny pohonných hmot v Německu se budou dále zvyšovat, protože příplatek za emise oxidu uhličitého se bude zvyšovat až do roku 2025. Tato politika podporuje Němce v přechodu na elektrické a hybridní modely, zejména proto, že jejich nákup je poměrně štědrě dotován – při koupi nového vozu můžete získat bonus až 9 tisíc eur a také osvobození od daně z motorových vozidel po dobu deseti let od data první registrace. Německo v této oblasti v současném desetiletí rovněž učiní “velký skok”. V červenci počet elektromobilů v zemi překročil jeden milion, ale do roku 2030 jich musí být 14 milionů, aby byly splněny klimatické cíle EU, uvedl nedávno německý ministr dopravy a digitální infrastruktury Andreas Scheuer.

Automobilový průmysl, který je vlajkovou lodí německého průmyslu i celé ekonomiky, se nyní cítí docela jistě. Podle průzkumu institutu Ifo bylo v červenci využití kapacit v průmyslu na 85 %, což je rekordně nízká hodnota 44,1 % v době výluky v dubnu loňského roku. Kromě toho analytici zaznamenávají výrazné zlepšení očekávání výrobců automobilů a jejich dodavatelů – ukazatel Ifo hodnotící situaci v odvětví je na nejvyšší úrovni od poloviny roku 2018.

K celkovému oživení německé ekonomiky z loňského 5% propadu však zatím nedošlo. V prvních třech měsících letošního roku se německý HDP ve srovnání s posledním čtvrtletím loňského roku snížil o 2,1 %, v následujících třech měsících statistické úřady zaznamenaly nárůst o 1,5 %, ale ve srovnání s posledním obdobím před pandemií, tedy čtvrtým čtvrtletím roku 2019, je německá ekonomika stále o 3,4 % nižší. Šíření nového kmene koronaviru delta představuje další problémy,

kteře jsou zvláště znepokojivé pro spotřebitelský sektor a cestovní ruch.

“Ekonomická nálada v Německu se zhoršila,” komentoval před několika dny klesající index podnikatelského klimatu v zemi prezident institutu Ifo Clemens Füst. Důvodem byla nejen vznikající nová pandemická vlna, ale také přetrvávající nedostatek průmyslových komponentů způsobený předchozí várkou koronavirů. Téměř dvě třetiny německých průmyslových podniků, které se zúčastnily průzkumu Ifo, si stěžovaly na nedostatek materiálu. Kielský institut pro mezinárodní ekonomiku odhaduje, že Německo by mohlo kvůli nedostatku surovin a potížím s dodávkami přijít o 25 miliard eur - míra výroby v zemi již ve druhém čtvrtletí kvůli těmto faktorům klesla o 1 %.

Celkově nebyla koronaviřální krize pro Německo tak šokující jako například pro Velkou Británii, která přišla o 10 % HDP, a dokonce i ve srovnání s celosvětovou krizí v roce 2008 byly ztráty menší - tehdy se německá ekonomika propadla o téměř 6 %. Hlavním problémem však je, že po období oživení nemusí následovat trvalý růst - stačí si vzpomenout, že v předkrizovém roce 2019 byla největší ekonomika Evropské unie na pokraji recese. A pokud současná krize nepovede k výraznému zrychlení, bude země opět čelit vyhlídkám, které byly nastíněny v prognózách z minulého desetiletí: dynamičtější asijské ekonomiky budou táhnout dopředu a nechají Německo za sebou.

Jednu z nejznámějších takových prognóz předložila před několika lety britská banka Standard Chartered. Její analytici odhadují, že v roce 2030 bude Německo podle HDP v paritě kupní síly až na desátém místě na světě, zatímco v roce 2017 bylo páté. Mezi zeměmi, které mohou předstihnout Německo, byly jmenovány Indonésie, Turecko, Brazílie, Egypt a Rusko. Již na konci roku 2019 se tato předpověď začala naplňovat, když ruský HDP v paritě kupní síly byl o něco vyšší než německý.

Nic z toho samozřejmě neznamena, že by německá ekonomika v dohledné době ztratila své výhody a atraktivitu pro investory - Německo nepochybně zůstane ještě dlouho vysoce rozvinutou zemí s předvídatelnými pravidly hry pro podnikání. Prudký nárůst konkurence v globální ekonomice však vyžaduje, aby němečtí politici přijímali strategická rozhodnutí založená na poznání, že značka “Made in Germany” již není tak všemocná jako před několika desetiletími. Na trhu s elektromobily německý automobilový průmysl původně ztratil iniciativu ve prospěch americké Tesly a nyní jsou jeho hlavními konkurenty čínští výrobci elektromobilů. Vážné výzvy čekají také na vedoucí postavení Německa v oblasti technologií - o ambicích Číny v této oblasti svědčí jen jeden fakt: čínský státní program “Made in China 2025” předpokládá investice ve výši přibližně 300 miliard dolarů do rozvoje špičkových technologií a průmyslové výroby.

Veřejný program kampaně do Bundestagu zatím připomíná spíše improvizovanou politickou show. Zdá se, že lídryně Zelených Annalena Berbocková přecenila význam klimatických změn pro většinu voličů - v posledních měsících se na jejím ratingu negativně podepsala řada skandálů: v Berbockové daňovém přiznání byly nalezeny nesrovnalosti, její kniha vydaná na začátku kampaně byla podezřelá z plagiátorství atd. Předseda křesťanských demokratů Armin Lachet, považovaný za nejpravděpodobnějšího kandidáta na nového kancléře, se musel nedávno bránit i poté, co ho novináři natočili, jak se směje během červencového projevu spolkového prezidenta Franka-Waltera Steinmeiera v povodněmi postiženém městě Erfstadt.

Všechny tyto epizody nečekaně nahrály lídrovi sociálních demokratů, německému ministru financí Olafu Scholzovi, kterému se pro jeho zdůrazňovanou neemotivnost již dlouho přezdívá Scholzomat - řada nedávných průzkumů veřejného mínění ukázala, že jeho osobní hodnocení je znatelně vyšší než hodnocení Lacheta a Berbocka. Ve volbách 26. září však Němci musí volit strany, nikoli jednotlivé politiky, a v této kategorii zatím vedou křesťanští demokraté - nedávný průzkum INSA jim přisuzuje 27,5 %, zatímco Zelení a SPD mají 18 %.

Autor: Oleg Poljakov

Překlad: zvedavec